

צמאה נפשי לאלוקים

שיעורים בנושא התפילה

תפילות יום הכיפורים

ה'תש"ו

לע"נ הורי ר' אליהו בן בת שבע ז"ל

לאה אירן בת טאוס ז"ל

9 והייתה ראיה להיות עוקרת את רשמו של החטא מן המציאות. אבל הלא הנסתרות לר' אלהינו ומי יוכל לדעת מפלעו את ר' העולם וסתריו נשש כל חי. עד כדי להכין את הציור של עמק התרשטה, הדרוש לבוא על החטא.

5 ונבוא עמה לבאר את הציובה, שהיא הולכת על ההווה להסיר לגמרי את רצונו מהחטא, מקשרו עמו, מנסתו וחשקו. הנה, אם האדם היה יכול לדעת בעצמו את הגנוה בעמק נפשו וחדרי לבו היה יכול לעוב את החטא ציובה מחלטה. אבל, דא עקא, שאין האדם יכול להכחין בעצמו, ואל מה שהוא גנוה בסתר חדרי לבו וכליותיו, על כן לא יוכל לקים בכל מלואה גם את התכונה של הציובה אשר לצד ההווה,

10 כי רק ד' לבדו, "אתה הוא החופש כל חדרי כסן וכוונן כליות ולב".

ומזה נבוא גם כן להיסוד האחרון, חותם התשובה, והיא: הקבלה על להבא. אם האדם היה יודע את כל מה שאפשר לו להפגש מנסיונות החיים המעבירים אותו על דעתו ועל דעת קונו, היה יכול לקים את יסוד הקבלה על להבא במלואו, אבל באשר בני אדם בחזקת סומין הם ביחס למאורעות החיים העתידים, אם כן גם החקיי האמתי של הקבלה אין ביכולתו של אדם לקים בהגן, כי רק ד' לבדו הוא אשר "אין דבר בעולם משה ואין נסתר מנגד עיניו".

20 וכאשר שלשת עקרי התשובה הם באים למעלה מכחו של האדם, ועם כל זה קראה התורה אותנו אל התשובה, והעידה לנו גם כן על קלותה, שקרוב הדבר אלינו מאד - יודעים אנו מזה שחסדי ד' הם גדולים עלינו, עד שהוא מעלה עלינו את כל עקרי התשובה שאנו מקבלים עלינו על דעתו הגדולה ברוך הוא, כאלו השגנו את כל הענינים הקלו בברורים, וצריךנו בתוך נפשנו לאמתם. על כן אנחנו מקדימים לסני הדודי הגדול, שהוא יסוד התשובה, המוציאה אותנו מאפלה לאור גדול, את המאמר הגדול הזה הנשא את דבריו על שלשת יסודי התשובה ומסירות הדברים לדעת המקום ברוך הוא.

30 "אתה יודע ר'י עולם ותעלמות סתרי כל חי" - נגד התרשטה בשלמותה: "אתה חופש כל חדרי כסן, וכוונן כליות ולב" - נגד ציוב החטא בכל עמקה:

"אין דבר בעולם משה ואין נסתר מנגד עיניו" - לעמדת הקבלה על להבא. ככל אפני המאורעות המתרגשות לבוא על האדם, אנו מקבלים עלינו להיות עומדים הכן בכל הנסיונות וקבל חליפות המצבים, להיות עבדי ד' באמת, "לעשות את כל דברי התורה הזאת".

אורות התשובה

בפתיחת ודרי יום הכיפורים, המסדר על פי א"ב דעל חטא, אנו אומרים בתור הקדמה: "אתה יודע ר'י עולם ותעלמות סתרי כל חי, אתה חופש כל חדרי כסן וכוונן כליות ולב, אין דבר בעולם משה ואין נסתר מנגד עיניו, ויכן יהי רצון מלפני ד' אלהינו ואלהי אבותינו שמתלח לנו על חטאמינו וכו', ולכאורה אין השבחים האמורים בזה, מתחייבים להיות מצד פתיחה לדוד, וצריכים אנו לבאר את טעם היסוד של פתיחה זו, ביחוד בראשית הדודי של יום הכיפורים, שהוא המפתח הגדול של שצרי תשובה לכל בית ישראל.

10 ונראים הדברים, שמאחר שיסודות התשובה הלא הם שלשה, והם: האחד - התרשטה על העבר, והשני - הציובה של החטא בפנימיות לבנו ורצונו בהסקמתו התנקה בהווה, והשלישי - תקבלה על להבא, שלא לשוב עוד לקבלה. וכאשר אנו, לסי הנראה, שלשת הדברים הקלו נוחים הם כל כך, ובהם התשובה נגמרת, עד שאנחנו מתפלאים למה הצרכה תורה להודיענו על התשובה: "כי המצות הזאת לא נכלאת היא משה ולא רחקה היא", "כי קרוב אליך הדבר מאד", וקלמה אבל,

הצרכה כל כך לבאר "לא בשמים היא", "ולא מעבר לים היא", באשר פרשיה הקדמונים לפרשה זו על מצות התשובה ביחוד.

20 אבל, נשעמיק בדיברים, נשקוף, שבאמת, התשובה, עם כל קלותה, שאינה דורשת מאתנו כי אם שלשת העקרים הללו של תרשטה, ציובה וקבלה, היא באמת כבדה מאד, לולא חסדי ד' שהקל אותה לפנינו, עד שכל יד תקלה הזאת של חסד עליון, נעשית באמת, "לא בשמים ולא מעבר לים", אלא "קרוב מאד בפינו וכלככנו לעשותה".

25 ונבאר אחת לאחת את צד הכבדות שישנו בכל אחד מעקרי התשובה לקימם במלואם, עד שלכאורה נעשה כל ענין התשובה למעלה מיכולתו של האדם. והנה התרשטה, לכאורה, דבר קל הוא להתחרט על החטא, אחר שהאדם שם על לבו את רע דרכו, וכי רע נמר עיניו את ד', אבל באשר נתבונן שהתרשטה היא ראיה להיות כל-כך גדולה, כל כך צמקה, וכל כך חודרת לפי עמק של הגריעות, ושל הכעור וההפסד שהחטא גרר, ומאחר שבדבר ד' מתקנים עולם וימלאו, ותי' כל חי נהתכים במאמרו, בכת קרשית אור התורה והמצוה, המאיר בעולם, שהם חקים שחוקק אדון כל עולמים בעולמו; ואם כן, העובר וממרה את ד' הרי הוא נותן גרעון ומשחית את הדר כל העולמים, ומאבד את יו החיים קלם, ואם היה האדם יכול להשיב את הדברים על מקומם היתה תרשטו באמת שלמה ומקיפה את כל עמק החטא.

3 ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם. ע"פ מ"ש"כ הגר"י כיערות דבש, "חאמרו יש לה גנאי" שהמלאכים אין להם רשות להזכיר השם כי אם לאחר ג' חיבות, ואנו אומרים שמע ומזכירים השם לאחר ב' חיבות, אמנם שישראל גבוהים מן המלאכים הוא מצד שעושים רצונו של מקום, אבל לכ יודע מרת נפשו ואנו מחזיקים עצמנו בלתי-ראויים, על כן אנו אומרים כשכמל"ו, אך שעת קבלת עול מלכות שמים היא שעת חדוה ואין להזכיר בה כפרהסאי שאינם ראויים, מפני המקטרגים שלא יטילו פגם ח"ו במצוה הגדולה העיקרית קבלת עומ"ש, אך ביה"כ, דליכא רשות לאסטוני והשטן בחושבנא שס"ד ימים, אין לחוש ממקטרגים ואנו יכולים לאמר בקול רם.

4 ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בלחש, כי כנסיי אינה עוסקת ברעש הודיע שם כבוד מלכותו לעולם, כי אם חבא ברעש היתה צריכה להעריך קרבות רק בשביל ביטול ע"ו והודעת כבו מלכותו בעולם, כי א"י יש לחוש שיתערב כזה ג"כ יצרא דאהבת עצמו יותר מראי, להרחיב גבול ממלכה ע"י חורבנם של אחרים, וכבוד שמים יהי רק לכסות עינים.

וע"כ הצריך השי"ת כפרה למיעוט הירח, כי ע"ז מודמן שתחת הכונה הטובה של עבדת ד' יסתירו עצה של עבודת עצמם, ולא תצא מזה הכונה של דעת ד' בעולם, שהיא אהבת חסד וצדקה.

ע"כ רק בלחש מזכיר כבוד שם מלכותו, להגדיל כבודו ית' בתוך בני ישראל, 10 וע"ז ממילא אור גדול יאיר בעולם, כי יראו כל העמים כי שם ד' נקרא עלינו, וישבו לעבוד את ד' שכם אחר, בורכי ד' הטובים.

ואם כיום הנפונים שאנו נפרשים מכל דברים חומריים, אין חשש לאמירה בקול רם, כי הם היינו בטוחים שרעיונו יהי' למד רק לצד המעלה, למען כבודו יתעלה כאמת, אז לא היה שום חשש לעסוק בכל עו לטובת כלל האנושיות האירם באור ד', כי למלאכי השרת שרצונם רק כבוד ד', יאתה להכריז בקול תמיד, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

(ע"ז ראייה, ה)

5 אלהי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי. לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הכלתי מוגבל שמעולם עו שנוצרתי, ודאי לא היה דבר בעולם שהי' צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה הייתי נוצר, וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות שלא הייתי כדאי עד או להבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות. ואילו הייתי מיחד מעשי אל תכלית בריאתי הנני עכשיו כדאי, אבל כיון שאין מעשי מכוונים לטוב התכלית הרי לא הגעתי אל תכלית בריאתי ואיני עדיין כדאי כמו קודם לכן.

6 הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה, אין בי שום שלמות עצמית כלל, רק מה שאני מקבל כחות החיים מחדש עליון, והנני כמו כלי ולא כמו חי בעצם. ואם לכל הפחות כאלה הכחות שאינם עצמיים שלי הייתי משתמש כמעלות, הייתי דומה לכלי שממלאים אותו הוד ודברי חפץ, שאע"פ שאין לו שבת מצד עצמו הרי במציאות הוא מתויק שבת. אבל אם מלבד שלילת ערך מציאותו בעצמו מלא הוא בריים שראוי הוא להתבושש בהם, הפחיתות היא כפולה. וכן לבד חסרון השלמות של האדם מצד עצמו, עוד הוא מפיסד במה שהוא משתמש כשפע הכחות שקבל מהשי"ת, שזה הוא לבושה ולכלימה.

אלהי ראה חס

ואתכם עוד עקר שני יש בקבוצת הקסידות, והוא טובת הדור, שהנהגה ראוי לכל חסיד שיחפון במעשיו לטובת דורו פלו לנפול אותם ולהגן עליהם, והוא ענין הפתוח ושעיה ג. א): "אמרו צדיק כי טוב, כי פרי מעלליהם יאכלו" - שכל הדור אוכל מפרותיו. וכן אמרו זכרונם לברכה (בבא בתרא טו. א): "הגש פה עץ" (במדבר יג. כ) - אם יש מי שמגן על דורו פועל? והראש שהיה רצונו של מקום, שהיה חסידו ישראל מנפים ומקפדים על כל שאר המדרגות שבהם, והוא מה שאמרו זכרונם לברכה בלולב ומיניו (ירמיהו ל. יב): "בואו אלה ויכפרו על אלה; שאין הקדוש ברוך הוא חפץ באבדן הרשעים, אלא מצוה משלח על החסידים להשתדל לזכותם ולכפר עליהם. וזה צריך שיצוה בקבוצת עבודתו וגם בתפלתו בפעל, דהיינו שיתפלה על הדור לכפר על מי שצריך פנייה ולהשיב בהשוקה מי שצריך לה, הלמד מנגוריא על הדור פלו.

וצריך אמרו זכרונם לברכה (יומא עו. א) על פסוק "ואני באתי בדבריה" (ויאל. י. יב), שלא חזר גבריאלי ונכנס לפנים מן הפרגוד אלא בשלמד מנגוריא על ישראל. וגדעון נאמר לו (שופטים ו. יד): "לך בכתף זה", לפי שלמד מנגוריא על ישראל. כי אין הקדוש ברוך הוא אוהב אלא למי שאוהב את ישראל, וכל מה שאדם מגדיל אהבתו לישראל - גם הקדוש ברוך הוא מגדיל עליו. ואלה הם הדברים האמתיים של ישראל שהקדוש ברוך הוא חפץ בהם הרבה. שמוטרים עמקם על צאנו, ודורשים ומשפילים על שלומם וטובתם בכל הדברים, ועומדים תמיד בפרץ התפלה עליהם לבלש הגזרות הקשות ולפתח עליהם שצרי הדברה. הא למה זה דומה? לאב שאינו אוהב שום אדם יותר ממי שהוא רואה שאוהב את בניו אהבה נאמנה, והוא דבר שהשבע יציד עליה.

ולוהוא ענין פתח גדול שאמרו עליו (מכא יא. א): שהיה להם לבקש רחמים על דורם ולא בקשה. וכן אמרו (שם): שהוא גברא דאכלה ארצא ברחוק הלח פרסי דרבי יהושע בן לוי, ולא אשמעי אליהו בהרה. הרי לה החובה המשלח על החסידים לבקש ולהשתדל על פני דורם!

35 והנהגה כבר בארנו חלקי הקסידות הראשיים, ופרטיהם מסוירים לכל שכל וכל לב שהור להתנהג בהם כדרך הישר לפי השרשים האלה, כל דבר בעתו.

אלא שביום הכיפורים, החושף את האורגיוו של כל ישראל, מושך הקדוש ברוך הוא ביציות ראשו של כל יחיד יחיד מכה עיצומו של יום, וכל אחד נתבע לעמוד ברמה של חסיד, כדברי הרמב"ן (מכתוב ט. א, ר"ה הא דאמר) "שיאין אדם משם עצמו שאינו חסיד", לאחז בשיפורי גלימתו של הכהן הגדול בהיותו נצר לכהנים - ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שם ט. י), ויהחלש יאמר גבור אני" (ויאל. ד. א), להתודות ולהתפלל על הדור ולבקש רחמים על ישראל. התפילות והפיתים שחוקי הדור והראשונים לומר כיום הכיפורים, אינם מנוסחים כסליחות אישיות, אלא כתפילותיו של החסיד על עונות הדור ועל מצב האומה - כל הידויים והתפילות נאמרים בלשון הרבים, וכל ישראל מתפללים בתפלה נעילה על הרשעים שאין הקדוש ברוך הוא חפץ באובדנם.

40 בתורה דוחפת אותנו להיותם של אחרים על עבירותיהם של אחרים מכה הערכות, "חלקם בבורת האלה להיות עובדים זה לזה". בין אם אנו רוצים ובין אם איננו רוצים, ביום הכיפורים כל יחיד נכנס עם הכהן הגדול לקדוש הקדושים ואומר "אנא ד', חטאו, עוה, פשעו, בני ישראל", כך מלמד הרמב"ם בסמיכותו אל הלכה א' כהלכות תשובה העוסקת בתשובת האדם הפרטי, את הלכה ב' העוסקת בוודיו של הכהן הגדול על השעיר המשולח - וכיום הכיפורים מוטלת על כל יחיד אחריות בעין הכהן הגדול.

וזאת האחריות בדורנו המוסקת על כל יחיד ויחיד לפעול לזכות את כל ישראל, מדרום ועד צפון ממזרח וממערב, את כל חלקי החברה השונים, גם היותר רדודים ומרוחקים. היותר צפונים ומשונים, "החלש ואמר גיבור אני, ומכה עיצומו של יום הכיפורים" היום בו התקבלו לוחות שניים והתבררה האמידה האלהית למשה "סלחתי כדברך" (במדבר יד. כ). המסבירת את עצמותה של האומה הישראלית שהיא סלוחה מעיקרה וראיה ומתאימה לקבלת התורה - יקח אחריות לגלות את הסליחה האלהית. לכן צריך האדם להשתחרר מהלחשים האישיים ולא להתודות על העברות הפרטיות, אלא לשעוט קדימה אל מקום העומדים שם חסידיו עלם, להתחלל ברוח דעת, עמקות פמיסה וגדולת אמונה, להביא את מוגיות התורה העוסקות בסגולת ישראל, לפתוח את עיניו לקרוא וכן את גורל העליליה האלהית בבואות ישראל בדורות האחרונים. ככל שיתאמץ האדם ביום הכיפורים לחשוב על תוכן המילים שתקנו חז"ל בחפילה, ויכוון לתוכן שציעו הראשונים בפיוטיהם, הוא יתשאל למעלה של האמונה בודו ויחפון כטובתו, ויעמוד ביום הכיפורים לבקש רחמים על הדור ככהן גדול - כיון שלא נמצא כהן גדול בודו וצריך למלא את החלל החסר - להתודות על עונות הדור, לבקש "אנא ד', חטאו, עוה, פשעו", ולומר "לברכת הבט ואל תפן ליצר" (סליחה לליל יום הכיפורים). לא להתודות רק על העברות הפרטיות אלא גם על העברות הציבוריות, על נטישת חלקים מארץ ישראל, על הנפילה החברתית.

...ונבא אחי אל חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה': ביו האולם ובין הפזנים פשירים ונמשה איש יתירם אל היכל ה' ופניהם צדקה ונהקה משפתלים צדקה לשמש... מממשע שגאמר "ופניהם צדקה" אינו יודע שאחוריהם אל היכל ה' אלא מה תלמוד לומר אחריהם אל היכל ה' - קלמל שהיו פורעיו עצמו, והיו מתריוו כלפי משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא למיכאל: מיכאל! צדקה אוקמה. אמר לפניו: רבוננו של עולם, ריו ולטובים שבהם. - אמר לו: אני שודר אותם ולטובים שבהם. מיד: "ויאמר לאיש לבש הפדים ויאמר פא אל בינות לגלגל אל פתח לכרוב ופלא חפניו גחלי-איש מבינות לדברים וירק על העיר ויבא לעניו" מיד "וישלח הכרוב את ידו מבינות לכרובים אל האש אשר בינות הכרובים ויבא ויחז אל חפני לבש הפדים ויחז (ויצא)". אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא: אילמלא לא נצטננו גתלים מידו של כרוב לידו של גבריאלי - לא נשתמידו משונאיהו של ישראל שריו ופליט. ויחביב "והנהגה האיש לבוש הפדים אשר הקפס בחפניו משיב דבר לאמר עשיתי כאשר צוניתני". אמר רבי יוחנן: באותה שעה הוציאו לגבריאלי מאחורי הפרגוד, ומחויבה שמינו פולפי דנורא. אמרו ליה: אי לא עבדת - לא עבדת, אי עבדת - אמאי לא עבדת פדפדוהו ועוד: ועבדת. לוח

אמנם כל עשר מקורו של בונה זו בגדר הקסידות נלא מפרש הוא בדברי חכמים זכרונם לברכה, שהביא רבנו בסוף פרק זה, והם בחיוב התפלה על הדור, שאמר: על הבונים הגדולים: "שהיה להם לבקש רחמים על דורם". כי גדר הבנה הוא הקסידות, כמאמר משה רבנו איש האלהים בברכתו האחרונה: "תפיד ואורד לאיל חסידך". ובתור פרושת נשא דף יג"ה: "ודכהא אקרי חסיד". לעמת זה גדר התפלה, בתור בקשת רחמים, צ"ה היא ההתאמצות והתקפדות הנפשית על המקבש, עד שלפי ערך מצלתו התורנית, של תלמידי-חכם, היא סגינה למודנה ש"צריך שיחלה עצמו עליה". ויטענהו דין מר: ריש לקיש אמר כל המאפץ עצמו בתפלה מלמשה אין לו צרים מלמעלה, ורבי יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שהיה הכל כאפצין את פוח ואל יהו לו צרים מלמעלה, ופרש רש"י שישגינהו מלאכי השתת לבקש רחמים ושלא יהו לו מוטניים מלמעלה. לכן מקור זה, שהביא רבנו מדרבי חכמים זכרונם לברכה בענין הכהנים הגדולים, נמשך והוא למה שהגדיר מקום זה את החיוב "ללמד מנגוריא על הדור פלו": "ואלה הם הדברים האמתיים של ישראל, שהקדוש ברוך הוא חפץ בהם הרבה, שמוטרים עמקם על צאנו, ודורשים ומשפילים על שלומם וטובתם בכל הדברים, ועומדים תמיד בפרץ התפלה עליהם ולפתח עליהם שצרי הדברה". בהגדרת מצות הקסידות האלה, בענינה זה של התפלה בתור בקשת רחמים, שהיא בתקפדות הנפשית כלפי מקלה על התקבש, הגדול והנשגב, החזיל רבנו בדבריו הגל"ה בקבוצת התפילות הנפשיות על הדור, וזהו שכל לבבנו, על המקבש הגדול והנשגב, בבקשת הרחמים על הדור, הלא היא באת מתוך קשר-התקש ופגע השתה של השקבת הנפשית אל נושא המקבש הה, אשר בראויקומוהו כלפי מקלה בעצרת ופגלה היא לו את הפנייה והתשובה והקבוצה, ובדבריו רבנו ו"ל מקום זה: שכל מה שהאדם מגדיל אהבתו לישראל, גם הקדוש ברוך הוא מגדיל עליו".

אמנם יוחא 58

על היחיד מוטל להתאמץ לזכות את ישראל, לדלות את הדור מתוכי המכשלות והחולשות ביחס לעצם העובדה של הכרת הפלא האלהי של שיבת ישראל לארץ, לפני כל עבירה ועוון אחרים, ובפנותו פתח אפילו כחורו של מחט (שיר השירים רבה פרשה ה) מתוך עומק זכרה והבנה, מהי סגולת ישראל שאוהה תובע הוא לגלותו, וכפי התעצמותו בהבנת סדר החחייה של הדורות האחרונים - מסייע להופעת הכפרה האלהית ביום הכיפורים, ומצוה על ישראל רוח ממרום להבהיר לתם את קדושתם עכשיו, זאת הפליאות האלהית של המחזיר שכינתו לציון שהם זוכים להם. ובהנהג כן ישלחו זימים רוחניים ונפשיים על החברה בישראל - בין אם וכו ועשו תשובה ובין אם לא וכו ועשו תשובה - יתחלל תהליך של תשובה, להביא את הדור להכרת נשמתו, הכרת הסגולה האלהית שבו. מתוך כך יתאחדו כל ישראל ויתחברו לאגודה אחת בדבקות אחת, באהבה פנימית וחיפון שנאת החינם, והאומה תביא את עצמה להיות כלי מקבל ברכה ותחשף אל הברכה האלהית המשפיעה לה תעצמותו עז עד כלי דין, ומתוך כך יבנה בשחונה הפנימי והתמלא בתעצמותו להכיר את סדר החחייה, תעמוד כנגד כל הגויים ותאמר: "עם ד' אנו ומארכו יצאנו ואלה אנו שבים" (לחזרות ישראל ח"א, עמפת ישיב, עמ"ס, ע"פ יחזקאל לו. כ).

על היחיד מוטל להתאמץ לזכות את ישראל, לדלות את הדור מתוכי המכשלות והחולשות ביחס לעצם העובדה של הכרת הפלא האלהי של שיבת ישראל לארץ, לפני כל עבירה ועוון אחרים, ובפנותו פתח אפילו כחורו של מחט (שיר השירים רבה פרשה ה) מתוך עומק זכרה והבנה, מהי סגולת ישראל שאוהה תובע הוא לגלותו, וכפי התעצמותו בהבנת סדר החחייה של הדורות האחרונים - מסייע להופעת הכפרה האלהית ביום הכיפורים, ומצוה על ישראל רוח ממרום להבהיר לתם את קדושתם עכשיו, זאת הפליאות האלהית של המחזיר שכינתו לציון שהם זוכים להם. ובהנהג כן ישלחו זימים רוחניים ונפשיים על החברה בישראל - בין אם וכו ועשו תשובה ובין אם לא וכו ועשו תשובה - יתחלל תהליך של תשובה, להביא את הדור להכרת נשמתו, הכרת הסגולה האלהית שבו. מתוך כך יתאחדו כל ישראל ויתחברו לאגודה אחת בדבקות אחת, באהבה פנימית וחיפון שנאת החינם, והאומה תביא את עצמה להיות כלי מקבל ברכה ותחשף אל הברכה האלהית המשפיעה לה תעצמותו עז עד כלי דין, ומתוך כך יבנה בשחונה הפנימי והתמלא בתעצמותו להכיר את סדר החחייה, תעמוד כנגד כל הגויים ותאמר: "עם ד' אנו ומארכו יצאנו ואלה אנו שבים" (לחזרות ישראל ח"א, עמפת ישיב, עמ"ס, ע"פ יחזקאל לו. כ).

לד': אינו משיכויו על העלוקלהו אייתוהו לזכר אל שרא ופרסאי, ואוקמיה בסריגיה, ושמש עשירים ונאחז יום והנה מיכאל פרס עמד לנגד עשירים ונאחז יום והנה מיכאל אמו השלים הראשונים בא לזבנו נאני ונתרמי שם אצל פלבי פרס". וכבו ליה עשריו וסד פלבי, ופרקוה דמשוניה. אמר: פתיכו לי לישראל באפרגאנו - פתכו ליה, פתיכו לי רבנו באפרגאנו! פתכו ליה. פשיקא דכעו למיחמס.

10 בריא מאחורי הפרגוד, ואמר "ישנא לכם משפיעי קום מאחורי שבת ארבי לתם העצבים פו יתו לידיו שנא". מאי פו יתו לידיו שנא? אמר רבי יוחנן: אלו נשתייהו של חלמידי חכמים ששגדוהו שניה בעולם הנה וזכות לעולם הבא, ולא השגיחו עליו, אמר לפניו: רבוננו של עולם! יש יהיו כל חכמי אבות העולם ככה מאוננים.

11 ונבאל איש חסדות ככף שניה לא נמצא מכריע אח פולסו אמר הקדוש ברוך הוא: מי הוא זה ששלמד וכות על בניו אמרו לפניו: רבוננו של עולם, גבריאלי - אמר להם: זכאו. שגאמר "ואני באתי בדבריה". אמר להו: "לעול: אעטיליהו, ואתא אשקמיה לדוכאל דנקט ליה לאיגרתיה בידיה, פגע למקמא מיניה - פלעה. איפא דאקרי: מיכתב הנה פתיכא, מיחמס לא הני חתמא. איפא דאקרי: אף מיחמס נמי הנה חתמא, דבדלעיה מחיק לה מיניה. הךננו דבמלכותא דפרס איפא דגיבי. פרגא ואיפא דלא גיבי פרגא. ונאני יוצא והנה שר ינו פא" - עני עוי ולפא דאישתו פיה.

אמנם כל עשר מקורו של בונה זו בגדר הקסידות נלא מפרש הוא בדברי חכמים זכרונם לברכה, שהביא רבנו בסוף פרק זה, והם בחיוב התפלה על הדור, שאמר: על הבונים הגדולים: "שהיה להם לבקש רחמים על דורם". כי גדר הבנה הוא הקסידות, כמאמר משה רבנו איש האלהים בברכתו האחרונה: "תפיד ואורד לאיל חסידך". ובתור פרושת נשא דף יג"ה: "ודכהא אקרי חסיד". לעמת זה גדר התפלה, בתור בקשת רחמים, צ"ה היא ההתאמצות והתקפדות הנפשית על המקבש, עד שלפי ערך מצלתו התורנית, של תלמידי-חכם, היא סגינה למודנה ש"צריך שיחלה עצמו עליה". ויטענהו דין מר: ריש לקיש אמר כל המאפץ עצמו בתפלה מלמשה אין לו צרים מלמעלה, ורבי יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שהיה הכל כאפצין את פוח ואל יהו לו צרים מלמעלה, ופרש רש"י שישגינהו מלאכי השתת לבקש רחמים ושלא יהו לו מוטניים מלמעלה. לכן מקור זה, שהביא רבנו מדרבי חכמים זכרונם לברכה בענין הכהנים הגדולים, נמשך והוא למה שהגדיר מקום זה את החיוב "ללמד מנגוריא על הדור פלו": "ואלה הם הדברים האמתיים של ישראל, שהקדוש ברוך הוא חפץ בהם הרבה, שמוטרים עמקם על צאנו, ודורשים ומשפילים על שלומם וטובתם בכל הדברים, ועומדים תמיד בפרץ התפלה עליהם ולפתח עליהם שצרי הדברה". בהגדרת מצות הקסידות האלה, בענינה זה של התפלה בתור בקשת רחמים, שהיא בתקפדות הנפשית כלפי מקלה על התקבש, הגדול והנשגב, החזיל רבנו בדבריו הגל"ה בקבוצת התפילות הנפשיות על הדור, וזהו שכל לבבנו, על המקבש הגדול והנשגב, בבקשת הרחמים על הדור, הלא היא באת מתוך קשר-התקש ופגע השתה של השקבת הנפשית אל נושא המקבש הה, אשר בראויקומוהו כלפי מקלה בעצרת ופגלה היא לו את הפנייה והתשובה והקבוצה, ובדבריו רבנו ו"ל מקום זה: שכל מה שהאדם מגדיל אהבתו לישראל, גם הקדוש ברוך הוא מגדיל עליו".

על היחיד מוטל להתאמץ לזכות את ישראל, לדלות את הדור מתוכי המכשלות והחולשות ביחס לעצם העובדה של הכרת הפלא האלהי של שיבת ישראל לארץ, לפני כל עבירה ועוון אחרים, ובפנותו פתח אפילו כחורו של מחט (שיר השירים רבה פרשה ה) מתוך עומק זכרה והבנה, מהי סגולת ישראל שאוהה תובע הוא לגלותו, וכפי התעצמותו בהבנת סדר החחייה של הדורות האחרונים - מסייע להופעת הכפרה האלהית ביום הכיפורים, ומצוה על ישראל רוח ממרום להבהיר לתם את קדושתם עכשיו, זאת הפליאות האלהית של המחזיר שכינתו לציון שהם זוכים להם. ובהנהג כן ישלחו זימים רוחניים ונפשיים על החברה בישראל - בין אם וכו ועשו תשובה ובין אם לא וכו ועשו תשובה - יתחלל תהליך של תשובה, להביא את הדור להכרת נשמתו, הכרת הסגולה האלהית שבו. מתוך כך יתאחדו כל ישראל ויתחברו לאגודה אחת בדבקות אחת, באהבה פנימית וחיפון שנאת החינם, והאומה תביא את עצמה להיות כלי מקבל ברכה ותחשף אל הברכה האלהית המשפיעה לה תעצמותו עז עד כלי דין, ומתוך כך יבנה בשחונה הפנימי והתמלא בתעצמותו להכיר את סדר החחייה, תעמוד כנגד כל הגויים ותאמר: "עם ד' אנו ומארכו יצאנו ואלה אנו שבים" (לחזרות ישראל ח"א, עמפת ישיב, עמ"ס, ע"פ יחזקאל לו. כ).